

A „KELET” előfizetési díja:
Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva
Egész évre 16 frt.
Félévre 8 „
Negyedévre 4 „
Egy hóra helyben 1 frt 50 kr.
Egyes szám ára 7 kr.

Megjelenik a „Kelet” minden nap, az ünnepek követő napok kivételével.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

Hirdetési díjak.

Hatszor hasábzott garmond sor vagy annak tere 6 kr.
Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakrabbi hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Orpeli Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhaus der Wollzeile 36.) Hasenstein et Volger (Vallischgasse 10.) Rud. Mosse Publication Bureau Budapestben Hasenstein et Volger hirdetés köz. irodája. Goldberga A. V. hirdetések felvételi irod. Budapestben Szerviztár 5. sz.

Nyitási cikkek

garmond sora után 25 kr. ártandó.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

Szerkesztői szállás:

Főter 4-ik szám, hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

Az értékesbb cikkek díjaztatnak.

Kéziratok nem adnak vissza.

Testimonium paupertatis.

(Sr.) Ha nincs botrány, az ellenzék nem tud miről beszélni, irni: választóknak és nem választóknak. Már most kérdés: lehet-e így politikát csinálni? A kormányzás feltétele az alapját képezi-e — a vádaskodás és a botrány. Ha még oly biztos alapon indul is meg valaki, egyes vagy párt, e téren — bebizonyítja-e az által kormányképeségét és azon szükségét, hogy az ország vezetésére bízassék? Azt hisszük, hogy nem. És ha ez áll: akkor kérdjük: mi az ellenzék politikája most? Mi annak alapja, vagy mi politikája, hár-mely fenforgó kérdésben?

Nem beszélünk a szélsőbalról.

Mert ennek örökös és változatlan rendszerváltatása sokkal ösmeretesebb, hogy sem róla beszélni lehetne és sokkal kivihetle-nebb, hogy sem a gyakorlati politikában még csak programnak is el lehetne fogadni. Nem is megy ez előre egy árra lépéssel sem; sem újabb argumentumokat, sem újabb lehe-tőséget híveit fel nem mutatnak, legfeljebb abszurdabb abszurdabb alkalmazásokban mu-tatják ki a rendszerváltatás szükségét. Így pl. a Zichy-féle ügyben egyenesen azzal állot-tak elő, hogy rendszerváltatásra van szük-ség, ha az ő rendszerüket fogadjuk el — akkor nem lesz corruptio. Nem tudjuk, hogy az amerikai köztársaságnál radikálisabb, füg-getlenebb alkotmány-formát ajánlhatna-e a szélsőbal Magyarországnak, ha egykor ennek aszágnyi országának boldogítása reá lesz bízva; vagy megfordítva, az ő eszméi érvényesíté-sére egy kis jakobinismushoz is képes lenne-e folyamodni; de azt tudjuk, hogy az a sokat emlegetett corruptio a független köztársasá-gokban; valamint a dualismust nem ösmerő Oroszországban is ugyancsak dívik, hogy te-hát a rendszerváltatás hogyan fogna, a szélsőbal szerint teljesen corruptált társadal-munkban, kizárólag Csatokat teremteni, azt olyan kevéssé vagyunk képesek fellogni, hogy még az „önálló vámtérlet” panaceaja. Ame-rikában is olyan veszedelmesen corruptáló eszköznek bizonyult, hogy a legbotrányosabb, egy Grantig és a senatusig felmenő vissza-élések ezzel az „önálló” vámvonal segelelmé-vel követték el.

No de hát — hagyjuk meg a szélsőbal-t az ő rendszerével, beszéljünk arról a kormány-képes ellenzékéről, melyet nálunk a föld népe habarékknak csúfolt. Mondja meg nekem valaki, hogy mit akar ez: akár a külügyekben, akár a belügyek bármely ágazatában? Nehezen lesz ilyen mindentudó.

Emlékszünk, mi is, igen jól, hogy állott volt elő ez a párt követelésekkel és jóslatokkal a kül- és belpolitika tekintetében, hanem úgy vesszük észre, hogy ezek a követelések kielégítették — a kormány és pártja által; a jóslatok pedig csúfosan meg lőnek a tényleg által cáfalva. Így emlékszünk, hogy általá-nos követelése volt az egyesült ellenzéknek az, hogy a Balkán félszigetről Oroszország visszasszorítsassék. Nő hát ez megtörtént. A muszka haza ment; Szerbia, Montenegró, Bul-gária pedig a hatalmaktól, és első sorban tőlünk várja sorsát, Romániával egyetemben; mert, hogy ezek a tartományokban Orosz-országának, évtizedek óta kevesebb befolyása a tényleges változásokra nem volt; és viszont e monarchiának eddig semmi, most pedig jó-lelentéken befolyás biztosított az az sorsára — az köztudomású dolog. Igaz, hogy ezt el-értük 150 millió költséggel, 700 katona élet-áldozattal; az ellenzék pedig ugyan-ezt követelte egy nagy világ-háború és sok milliárd árán, — hogy ki volt előrelá-tóbb, hazafiasabb, az a fentebbi mérlegből nyilvánvaló lesz.

Volt azonban az ellenzéknek még egy specialis követelése is, és ez abban állott, hogy ha már benn vagyunk Boszniában, egé-szítsük ki a megszállást Novi-Bazárral és kös-sük meg a szerződést a portával. Ez is meg-történt, in optima forma.

Hát már most, kérdjük, mit akar az ellenzék? Azt-e, hogy ne kös-sünk szerződést a portával, hogy a Balkánon ne legyünk ré-sen? Ezt nem mondja — csak opponál — és jósol. Nagyszerű jóslati voltak. Hazafi-ságuk sorrendje szerint, egyigen következnek: pénzügyileg megbukunk, a 153 millió nya-kunkba szakad, államjóságainkat elhosszítják,

mert hitelünk tönkre ment — Bosznia miatt. Itt pedig lesz örökös guerilla harcunk — és sok száz millió kiadásunk. A valóság ezeket meghazudtolja; hitelünk és békénk helyreál-lott, adósságunk convertálva, állásunk meg-szilárdulva. Ez ugyan meghazudtolja az ellen-zéket — de mi arról nem tehetünk. Ugy lát-szik: ő sem, ezért keresi a botrányt; testi-monium paupertatis!

Kossuth Lajos

egy levele.

A gyöngyösi „Közgy” közli Kossuth egy le-velét, melyet az ottani vidék egy földirtokosá-hoz intézett, ki tanácsát kérte aziránt, vajjon le-telepedjék-e Olaszországban. Kossuth válasza így hangzik:

Colleguo (al Baraccone), máj 21. 1879.

Uram!

Magyar ember, kit elvhuóság kényszerít ha-záján kívül élni, kénytelen magát megadni kö-telességérzetből a keresztviselésnek, de mondhatom Önnek — tapasztalásból mondhatom Önnek Uram, hogy e kereszt terhe, nagyon nehéz teher, egy ridég, szomorú „passió” ut, melyen nem nyílik örömvirág. Ne lépjen ez utra magyar ember, ha nem kénytelen vele, vagy ha reá lép, legyen elké-szülve, hogy szívén egy mardosó érzés fog rágód-ni, melynek neve „honvágy”, melyet nem enyhit idő, mely csak női az évek számával, mint női a pálmafa a teher alatt.

Ne lépjen a búna ez útjára, a ki nem kény-telen vele.

Igaz, olyanok a Hon viszonyai, hogy jele-nében nincs vigasz, jövőjében nincs remény, a bi-zony érteni tudom, hogy magyar ember, a ki é-rzetével bír annak, a minék lenni kellene, de nincs, nem találja honát a Hazában. De hát mégis csak Haza az, melyen kívül magyar ember szá-mára nincs a világban hely, melyen kívül magyar ember semmi fölben nem ver gyökereket, s nincs az a föld, melyen ne érezze. Nagyon keserves érzet ez, az ember resignál: reá magát, ha az elvhuóság, ha-zafiai kötelessége parancsolja; de minden resignatio mellett is áldozat marad az örökké. — Ne keressze az áldozatot, a kire azt a körülbelül fá-tum reá nem parancsolja. Boldog istep! hisz mi magyarokul oly kevesen vagyunk a ellenségeink oly számosság, a legyen ostobaság, legyen pulya-ság, azok kik a magyarok hónapok sorsát inté-zik, szeiet vetettek, melyből láthatólag készül a vihar, mely a magyar faj ezredéyes államéletét pusztulással fenyegeti. — Nehéz munka lesz e viharral szemben helyt állani. És mi oly ke-veesen vagyunk. Ne fogyasszuk számunkat önkény-tesen, ha nem vagyunk reá erkölcsileg kötele-zettek.

Gondolom, Széchenyi mondá, hogy szá-munk csekélyisége miatt, még az apagyilkosnak is meg kellene kegyelmeznünk.

Gondolkozzék Ön e felett, mielőtt magát a „passió” útjára lépni elhatározná.

A mi Önnek azon kérdését illeti, ha nem tudok-e itt e vidéken oly gazdasági telepet, me-lyet 15—20 ezer lírával felszereltem a haszonbér-be venni lehetne? — én remete életet élek, (ha ugyan élet ez) nem fogadok senkit, nem megyek senkihez, nem társalgok senkivel, senkit nem is-merek; de I. hász barátom ismeretesebb, termé-szetű; vannak a szomszédságban ismeretesebb kö-zöltelem vele Önnek (datum nélkül vett) levelét, mely-ben megkértem: tudakozódjék. Megtettes a tezi, de még eddig sikertelenül. Itt e vidéken, mert Turin piacza közel van, a föld nagyon kepe-s, földmives emberek, kik a földet nem napeszám-sokkal, hanem saját kezükkel művelik, 6-tól 100 lírái is megadják a haszonbér egy „giorno-taért” (körülbelül egy kis hold, mintegy 4000 négy-szögöl körül jár) — ezekkel napszámos munka mellett bajos versenyezni: igaz, rosszul szántanak, ekéjük, jármuk, most is olyanok, mint a minők-nek Virgilius leirta Georgiconjában ezer év előtt, de ezzel az ügyetlen szerszámmal földjeiket ugyan-csak megművelik, buzaföldjeiket boronálás helyett meggerbebyélik, mint nálunk a kertek, rétejeiket megtrágyázzák minden évben ürtekek hígtrágyá-jával gondosan elkészített „terreau”-val, a minék nálunk birté sinos; — beteszes keresztül nem al-ezanak másutt, mint a hígtrágyalé bórde tetején, melyly 15—20 kilométernyi körből is bejárnak éjjelenként Turinba embertrágyáért és trágyának végnélkül, határtalanul, de azért nem is hagyják a földet heverni egy perczig is; egyik oldalán a szántóföldnek még be sine a lesszörzött buza

takarítva, második oldalt már ujjonnan szántják s vetik, rétejeiket irrigálják, trágyázzák, de aztán há-romszor kaszálják, és szüretelnek is, selyemboga-rat is tenyésztenek, füzgalyakat is nyessnek a — buzaföldről, s a mellett — polentán élnek! Hit biz ezekkel bajos (versenyezni haszonbérlnők, a ki bérsekkel, napeszámossal dolgoztat, ámbar munkás kéz van bőven s a napszám nem nagy (én 35 sout fizeték, mintegy 85 krajczárt a nap-számossal, ki kertemben a kertész mellett dol-gozik) csak kaszáláskor, aratáskor emelkedik a nap-szám itt-ott két forintig is, egy litra bor rá-adással.

Hát biz én azt gondolom, hogy ha egyide-ig ember fog itt bele a mezőgazdaságba, nagyon megfizeti a tanpénzt, mielőtt a viszonyokba bele-szokik.

Különbön I. hász barátom folytatni fogja a tudakozódást, s megírom, ha megtudok va-lamit.

Venni itt gyakran lehet jutányosan, ha va-laki a helyszínen van és vár és leskeldök; nem keres, hanem lesi az alkalmat. Most is van itt halálózás folytán Collegnoban egy birtok eladó, derék, kényelmes lakházzal, nagy kerített kerttel a gondom 30 hectáre (60 hold) föld s réttel, 50 ezer lírát kérnek érte a még alkudnának is. Nekem házam s két holdas kertem került eny-nyibe s nem hoz be semmit, (mert hát idegen voltam, nem értettem a várás-leséshez) míg an-nak az eladó birtoknak minden hektárjéért adna a munkás földmivesnap 100 lírái évi haszonbért (de természetesen nem kevesebbre, mint 20 évre a trágyázás miatt) s így a vételár 6 százöt-tízi láblógázva bejönne s a derék lakház és nagy kert ingyen maradna.

Most csak ennyit írhatok. Majd többet ha tudok. — Van szerencsém öntüdvözlani.

Kossuth.

Szerajevó pusztulása.

Roznja, városka, a Lánok mentén, a Lánok negyedét elpusztította. Egészben körülbelül ezer ház, közöttük a katolikus templom, több mecset, a bazár, számos magán- és több kincstári raktár égett le. Az oltásnál három katona életét vesztette. Tizenöt ezer ember hajléktalan, s a keres-kedői városrész megsemmisült. Württemberg her-czog fáradhatlan munkálkodásának, melylyel egész éjen át a tűzvész localizására irányuló munkákat személyesen vezette, köszönhető, hogy reggel 8 órakor a pusztításnak határt szabtak. A főhad-parancsnokot ebbeli fáradozásában az egész hely-örség s a hivatalnoki kar a legfeláldozóbb módon támogatták.

Ez rendkívüli súlyos csapás Bosznia fővá-roására. A latin negyed azon része, Szerajevónak, mely az occupatio után leg hamarabb öltött euró-pai jellegét és melyen az idegen egy európai kis-városban képzelhette magát. Szerajevó városát tudvalegőleg a Miljacsa patak szeli ketté; a nyu-gati parton van a tisztán mohamedán város rész, melyben az occupatio előtt kereszténynek nem is volt szabad házat vennie. Itt, továbbá a délfel-éső vár-hegyen, és a keleti hegyek lejtőin laknak a észreveheti abból, hogy e város-részekben lépten-nyomon akad egy-egy dsamíra (mecset) és ezek-nek, valamint a nagyobb házak udvarán láthat mohamedán temetőt. A keresztények a város mé-lyebben fekvő részét lakják. Ezt a főutca, mely a császártól kivezet a nagy katonai kórházhoz, kétélféle szeli. A főutca keleti oldalán laknak a hrisszaninek, azaz görögkeleti bosnyákok; itt tal-lani osténként minden második házból a mélabus szerb dalokat, melyek Milán fejedelmet, Cserná-jeff tábornokot dicsőítik és átkozzák Abdul Ke-rimet, a djunisi hőst. Itt van a főutcán a gör-ög-keleti templom, egy barokk izlésű, de szem-beütő nagy épület, melynek fehér belső falait orthodox askéták ridég arczképei díszítik. A fő-utca és Miljacsa közt van a voltaképeni latin negyed, Szerajevónak legtrübb népességű város-része. Itt jobbára katolikusok laknak, kik a leg-melegebb rokonszenvenvel fogadták az occupáló há-sereget. A főutczáról szök, görbe utcácskák ve-zetnek a Miljacshoz. A házak legjobban köze-leznek az európai építési módhoz; a kapukon gyakran látni latin betűs feliratokat. Legérdeke-sebb a főutczával és a Miljacskával párhuzamos szük „latin” utca, apró házaival, melyekben a lakosság olyan sűrűn lakik, hogy mozogni is alig bir. Valószínű, hogy itt tött ki ki a tűz és ez okozta rohamos terjedését. E szük utcában, mely-nek házái háttal vannak a Miljacsa felé, a tűz-

oltás a legnagyobb nehézségekkel jár. Mihelyt a tűz itt nagyobb mérvet öltött, a Miljacsa felé levő főutczai sort végveszély fenyegette. Pedig e soron van illek kereskedése, az első európai be-rendezőségi üzlet Szerajevóban, továbbá a monar-chiából bevándorolt kereskedők, korcsmárosok, ká-vésok üzleteinek hosszú sora, melyek legobban emlékeztetik az idegent arra, hogy Boszniát most már európai hatalom bírja. — A veszélyt el nem kerülhetne továbbá a katolikusok kis templo-moskájá. De a legnagyobb csapás volt az, hogy a tűz a latin negyedben elterjedvén, átsapott a szomszédos császára, hol a fabódók ezreinek ren-detlen tömege a tűzvésznek legkedvezőbb tá-pot nyújt.

Ezzel tönkre van téve nemcsak Szerajevó-nak, de egész Boszniának kereskedelmi és ipari gyupontja, az áruaktárak és iparműhelyek egész tömege.

A tűzet egy spiritus-felrobbanás okozta. A tűz az egész katolikus, szerb, zsidó és kereske-dő-negyedre kiterjedt; a kereskedői negyedből egyetlen ház sem maradt meg; az európai keres-kedők óriási károkat szenvedtek, a bonuszültöt ke-reskedői osztály teljesen tönkre van téve; a kár milliókra rug, a nagykereskedők a szenved-tett kárt 100 millió forintba becsülik. Legett a katolikus templomon kívül a szerb templom, a zsinagóga, a nagy Bogoramecet, a német konzul-atus épülete, a „Hotel Austria”, a Ferenc Jö-zsef ut a szerbtemplomtól kezdve egész a császá-sig minden boltig együtt; csak a bezitásban men-tették meg a boltokat. Vizben, fecskendőkben, nagy hiány volt; e erős szél fújt. Menteni alig le-hetett, hogy mennyi emberélet esett áldozatul, még nem lehet tudni, két vadász katona oda égett, s a légénység közül számosan szenvedtek sérü-léseket. Husznál basza is kénytelen volt menekülni, lakása teljesen legett. Rendkívül sürgős a segély; a tönkrement hajléktalanok insége kimond-hatatlan. Württemberg herczog önfeláldozó maga-viseletét s ernyedetlen tevékenységét minden je-lentésben megemlítem.

A gasteini találkozás.

Király ő felségét szombaton délelőtt fél tí-zenegyre várták. A fűrődhely minden háza, min-den zega-zuga zsufolásig volt telve tömegesen odaömlött idegenekkel és fűrődvendégekkel, kik feszült érdeklődéssel várták ő felségét. Minden ház minden, kerítés fel volt díszítve zászlókkal, szö-nyegekkel, galyakkal, virágokkal.

Ő Felsége részére a „Meran” — nyári lak-ban, mely rendkívül fényes és izléses van dí-szítve, rendezték be lakását.

A „Straubing” és „Hirsch”-féle vendéglő-kön hatalmas magyar nemzeti lobogók lengették. Tíz órakor már egész Gastein talpon volt. A fűrődvendégek mind ünnepi díszben; a nők vi-rágcsokrokkal, a férfiak kokárdákkal. A magya-rok nemzeti színi kokárdákat viseltek.

Ötven iskolás leány fehérben vörös-fehér zás-zlókkal és ötven iskolás fiú fekete-sárga zászlókkal vonultak az indóházhoz.

A diadalkapu igen izlésesen volt díszítve, fe-lényire magyar nemzeti színekben, fölül pedig a két-fejű sas és a magyar korona.

Számos magánház volt magyar zászlókkal díszítve, többi közt Bischoitz Mór lakásán három zászló lengett, mindégykén a felirattal: „Éljen I. Ferencz József!”

Tíz óra 45 perczkor három mozsárlövés tudatta, hogy a király ő Felsége elindult Hofga-steinből.

Fél tizenkettőkor az udvari vonat megérke-zett; harangok zúgása, a császári himnus hangjai jeleztek a király érkezését.

Gróf Lamberg Landeshauptmann és Gru-ber polgármester rövid beszédekkel üdvözltek a királyt, ki röviden megköszönte a fogadtatást. Szavait a közönség dörgő éljen és hoch kiáltásai követték.

Számos leány és nő, ki itt a fűrődben idő-zik, virágcsokrokat nyújtott át.

A nyárilak teraszán a királyt Schwarzen-berg és Rohan herczegek, Szilávy József vár-ták továbbá Wodianer, Dutschka és Todesco ban-károk. — Az előbbiekkal a király néhány szót váltott.

Mielőtt a király visszavonult, megérkezett Vilmos császár osztrák-magyar egyenruháb-an. A közönség hochokkal fogadta. — Kirá-lyunk a lépcsőn megölelte és kétezer megölelta a császárt.

A két uralkodó a közönségnek szólni nem akart éjlen és hoch-kiáltásai közt vonult vissza.

Egész Gastein csupa lelkesedés. A legnagyobb rend uralkodik, a nélkül, hogy a rendőrségre szük-ség volna.

Este a város és az azt környékező havasok ki voltak világítva.

Az időjárás igen szép.

A hazai ipar érdekében.

Anna nagy fontosságú levél, melyet a hazai iparpártok mozgalom érdekében Zichy Jenő gróf, a székes-fehérvári kiállítás érdemes elnöke, Ká-rolyi Gyula grófhöz intézett, a „Magyar Ipa-ro-sok Lapja” szerint egész terjedelmében így hangzik:

Székesfehérvár, július 30.

Kedves barátom!

Kiállításunk bevégezve. Annak már csak utónapjait éljük. Sáp és sikerült volt. S-műből 30.000 frtnyi plusz és még az általam Budapest fővárosának a jövő kiállítás számára odaajándéko-zott összes szekrények és állványok (testvérek kö-zött megérnek 10.000 frt), ez oly reultum, mely annál inkább meglepőbb, mert a kiállítás külsőn tekintetében is kiélegettette még a kénye-sebb igényeket is. Nous avons fait tout cela ron-dement, minden pazarlós és minden fukarkodás nélkül! Éltünk két és fél évet szenteltem az ügynek, nem gondolvam sem a lenézéssel, sem a gunnyal és mosollyal. Még akkor sem jöttem ki a conceptusból, a midőn egy itteni lap úgy szól rólam, hogy: „a mi bolond grófunk reánk akarja zsizítani a hazai összes ipart és elveszteti iparosainkkal azon csekély tért, a mit eddig bir-tak” s így tovább!

Nem gondoltam vele. Cszélem ki volt tűzve és azt sem sztem elől nem vesztve, meg voltam győződve, hogy, habár merész volt válfalatom, azért teljes sikert fogok aratni! S így volt. Mert az igaz akarat a becsületes munkával párosítva, mindig győz. Vouloir c'est pouvoir! És a bolond gróft most dicsőítik. A mikor, kétféleké-tenek, nem vesztet el a sok tömjén követepe a fejemet! Örvendek és meg vagyok hatva az ösz-esen nemzet elismerése által; de többet ér ennél azon egyedül megnyugtató érzés, hogy kötelessé-gemet teljesítettem, hogy becsületesen megtettem, a mi csekély erőmtől kitelt! De azért e gy succsessúrt még elbizakodva nem sza-bad lenni. Nem szabad, hogy az más legyen reá-m nézve, mint serkentés újabb és újabb mun-kálkodásra!

Csak hogy mindig egyedül dolgozni egy

kissé bajos, majdnem lehetetlen.

Szegény boldogult Széchenyi Istvántól egy reggel azt hallottam, hogy: a ki tulbecsüli erejét, az számár; a ki pedig erejét föl nem is-meri és föl nem használja, az gyáva! Dra-tions kifejezés, de igaz.

Végtré csak úgy gyarapazik egy nemzet, ha annak minden egyes tagja a maga ereje szerint dolgozik s így rója le az emberi társadalomirán-ti kötelességének reá eső részét. S mint hogy azon munka, melybe ez őszzel akarok még belekeze-dni és melyhez az előmunkálatokat már most ké-szíttem, hazánkra nézve még százszorta nagyobb és fontosabb, mint a minő volt a befejezett orsz.-kiállítás, szükségese, hogy körülkötözzem barátaim és jóakaróim (bár vajmi gyéren vannak,) sorát és azon kérdést, illetőleg a közjólét, e szegény agyon-parlamentizált nemzetünk nevében azon körös-t intéztem hozzájuk: a karköt-e velem jönni, segíteni-e szegény ország számá-talan bajainak orvoslásán? Hiszen mi mindnyá-jan édes hazánk gyermekei vagyunk és ha rajta segítünk, magunkon is segítünk!

Csak hogy azt ne képzelje senki, hogy puszt-a szóval, szép frázissal lehessen egy országot megmenteni. Munkálkodni és áldozni kell ott, nem pedig beszélni. A beszédhez — nem mondok, hogy nem értek, de ehhez nincsem kedvem, ahhoz csak a kényszerűség vezet! De dolgozni és áldozni igen is tudok és fogok min-dig tudni annyit, a mennyit elbírok és néha ta-lán még többet is annál.

A szép frázis öte meg hazánkat és meg-vallom őszintén, a mikor egy ilyen phrasenreul találkozik, megszál a bizalmatlanság. Azt hi-azem mindig: meg akar csalni . . .

Senki oly nagy bolondja nem volt a „nagy hazafisá-k-nak”, mint én. Valamennyi, 1861-iki, 65-iki, 68-iki országgyűlési hazafis szöveke-lőket dagadó kebellet hallgattam végig, minden szavukat sziszteranyoknak vettem! Csupa hazafiság, öszintenség, Csupa Cato! Quelles illusions, et

queles desillusions! A java, mert volt köztük egy pár, a ki csakugyan egy gondolt is, a hogy szót, mint pl. Dessowffy Emil, Kazinczy Gábor, Deák Ferencz, a java — mondom — elhullott és maradtak a stb.

Szegény hazám!
Gondolj vissza édes Gyulám azon napokra, miket szegény Széchenyi István mellett töltöttél kint, Döblingben. Emlékezzél intő szavaira és ne hadd el magad, ne hadd nemzetedet! Végére gyermekkori barátok, közel rokonok, tanítársak, utazótársak valának együtt! Kihez szóljak most, egy nagy, hazafias munka megkezdése előtt, ha nem Hozzád!

Nemzetünk — bármennyire hangzatosabb is egy pár „nagy hazafi” a demokrácia legszélsebb értelmeiben felfogott elveit — arisztokratikus érzelmű nemzet. A szerep kiosztásánál a magyar arisztokraciának jutott a legnemesebb vezérszerep. És bár sajnos — az ifjabb nemzedék nagyon is elfajzott, eltörpült, elnémetesedett és elfrancizosodott, úgy mégis mindennek dacára — ha látja a nagy tömeg, — hogy valamelyikük igaz magyar szellemben indulva, egy becsületes országos, közhatalmú munka teljesítésében fáradozik, azt készek azonnal támogatni a legszívesebben és — a mi fő — önzetlenül!

Hidd el, nemzetünk zöme roppant sok józan észrel, ítéllettel és emberismerettel bír. Nincs az a vizsgáló bír, a ki oly bamar felismerés a viadert, mint a mi legegyszerűbb — iparosaink. Ellenben az őziate hazafias érzületből eredő igaz szó — rejtők döntő hatással bír. Nemes faja ez nemzetünknek és mint ilyen, kész minden nemességét és jóért hűvül és azt minden fölé kiterjedő módon pártolni.

Nem akarom soraimat túlságos hosszúra nyújtani. Megbízhatnád, P-dig az unalom és neveltség a két legveszedelmesebb ellenségünk. Rőviden kiírom, hogy én a kereskedelmünk és iparunk, nemkülönben gazdasági viszonyaink teljes és gyökeres átalakításának eszméjén dolgozom és eziránt egy rendszeres tervezetet fogok az öszre előterjeszteni.

Tudom, hogy nagy, óriási a vállalat; de hát én úgy tartom, ha akad egy pár becsületes igaz hazafi, akkor, de csakis akkor megmunkálható vele. És ha az eredmény nem is leendő talán azonnal észlelhető, úgy áldani fog a késő utókor, mert többet teünk száz parlamentnél, mert megmentettük a hazát saját maga elől, saját magának. Megvittuk a végenyesséteit! Megmentjük vagyoni bukásának elhárítása által nemzeti jellegét és megvetettük ezáltal későbbi időkre függetlenségünk alapját.

Ez feladatunk. Ni plus, ni moins! Szükségem, másokra — pro prima intrada — nem gondolhatok, mint gyermekkori bajtársaimra.

Ott álltok ti, még mindketten intakt, tisztán és becsületesen. Én régi elveimhez hű maradva, melió vagyok hozzátok, úgy mint ti ketten hozzám! A mit Károlyi Gyula, Széchenyi Béla és Zichy Jenő igazán akarnak, a hol minden tettüket és szavukat semmi más nem fogja veszélyezni, mint az igaz és önzetlen hazafiai igyekezet, azt az ország fölkarolja és azt — habár küzdve — (hiszen küzdelem csak az igaz élet és nem is szép a győzelem küzdelem nélkül) győzelemre vezeti!

A KELETI TÁRCZÁJA.

A Petőfi-megjelenések rejtélyének megoldása.

E napokban volt szerencsém egy régészeti kiránduláson együtt utazhatni Petőfi egyik legrégibb és legbizalmasabb barátjával Bathó Ferencz urral, jelenleg g-óf Károlyi Alajos stomfai uradalmának tisztartójával, a ki a költővel, még mikor az vándor színész volt, Vácson sokszor megosztotta kenyérét. Később a szabadságharcban mint honvéd, együtt szolgált vele Bem alatt, az orosz invasio után pedig, mint menekült honvéd, Szendreyhez került, Petőfi apósához s azóta mindig a család legbizalmasabb embere volt, s később rokonságba is jött vele. Petőfivel Maros-Vásárhelyen találkozott legutoljára, három nappal a segoványi ütközet előtt; egész éjjel együtt volt vele s marasztotta, hogy ne menjen Buzsácvizsra; de nem birt vele. Reggel 3 órakor Petőfi kocsiára ült s elhajtott. A vesztett ütközet után tudakozódott Petőfi fölől, s többekkel beszélt, a kik mind azt mondták, hogy gyalog látták őt futni a kozákok elől. Hogy hová lett, azt senki sem tudta. Mikor Julia hazajött egyedül, Szendrey kétszáz aranyát adott a leányának, hogy menjen el férjét felkeresni. Az utánjárásnak az let az eredménye, hogy Petőfiné bizonyossá lett a fölől, hogy Sandor elesett, s visszatért már új férjét követve be atyjának, Árpádhoz, ki Szendrey megkedvelt, s az új házasságba beleengedett.

Ekkor 1850 ik ápril végén egy bádmezővársárhelyi asszony jött fel a mágorosi pusztára, a hol akkor Szendrey lakott, s Bathóval kívánt beszélni.

Ez meggyőződéseim.

Olvasd el kétszer is e levelemet és aztán felelj igaz, őszinte barátodnak:

Zichy Jenő.

U. i. Ha megmondad és megígérted nekem, hogy télienségedből kibontakozva hozzám akarsz csatlakozni, akkor a tervezet részleteit egész terjedelemben közlendem veled. Széchenyi Béla — úgy tudom — októberre várják vissza. Addig tedd el ezt a levelet és aztán majd közöld vele. Rájá okvetlen számítok. Gróf Széchenyi István fiának így országos mozgalmából, a hol állami létünk és fennmaradásunk foga szóban, nem szabad kimaradnia. Én most 10 napra családom körébe utazom Ischlbe stb.

Wenckheim Béla báró utódjánál — mint a „B. C.” Bécsebl értesül — Orczy Béla báró van ő felsége személye körüli miniszternek kijelölve. Orczy báró, mint a külügyminiszterium sok évi osztályfőnöke, Ausztriában messzatarjedő összeköttetésekkel bír minden politikai körökkel Orczy Béla báró ő felsége személye körüli magyar miniszterre való formális kinevezése csak később fog bekövetkezni, miután az osztályfőnök előbb a külügyminiszteriumban vezetett agendáit fogja átadni. — Orczy báró már régóta a Bécsben székelő magyar királyi miniszterium pilótájában lakik, s ennél fogva e miniszterium vezetését kinevezése után azonnal átvetheti.

KÜLFÖLD.

Franciaország keleti határának meg erősítésében — mint az „Augsb. Allgemeine Zeitung” írja — épen oly lázas tevékenységet fejtenek ki a francziák, mint hadseregük újászervezésében. A többi közt az egész keleti határ mentén záródókat építettek, a melyek a nagy erődöket háló gyanánt kötik össze. E záródók különböző nagysággal bírnak, zárt és rohammentes művek, védhető árkokkal, és 18—20 ostromágyuval. E záródók mind az országutak csomópontjain, hidak mellett, a szorosok és vasutak közelében fektetnek, és az a rendeltetésük, hogy az ellenség ne használhassa a közlekedést. — Nevezetesen Verdun, Toul, Epinal, Belfort és Lyon közt szorosan összefüggő vonalt képeznek a záródók.

Azon hir, hogy az angol és francia pánczéshajók a földközi tengeren csirkálnak, igen kellemetlenül hatott. Az orosz lapok ok nélkül félnek, hogy a nyugati uralkodók a történelem folyását akadályozhatják, akkor, ugymond a „Petersburger Zeitung” Oroszország nem fogja béké-Európát felelősségre fogja vonni. Ezen némileg homályos álláspont később nyíri tisztázást, mert ha bonyodalmak keletkeznek, azok megoldása, mondja a nevezett lap, nem többé a távol eső Bzporus vagy a Duna, sem a Themse és Szajna partjain kereshető, hanem sokkal közelebb fekvő Spree folyócska partján. Egy másik lap, a „Neu Zeit” minden lehető zivatark feltűnését látja a politika terén, melynek okozója Bismarck porosz államkancellár Oroszország elismert megrojtója. Természetes, hogy nem hiányzik a fenyegetés egy orosz-francia szövetséggel és az eléggé ismeretes korbólása a német hálátlanságnak. Mind e

Bathó már akkor nem viselte álnévét, a mi alatt bujdosott, mert Kende tábornok a vidékből honvédekkel, szám szerint 34-et a maga felelősségére szabadon bocsátta.

A vásárhelyi nő azt az izenetet hozta neki egy nála lakó menekült úrtól, hogy az beszélni óhajtna vele személyesen. A vele jött kis leány meglátta a szobában Petőfi arczképét a gyermeki naiv meglepetéssel mondta: „nini, ez itt annak a bácsinak a képe, a ki nálunk lakik.” Erre a szóra Bathó rögtön elhatározta magát, hogy átmeny Vásárhelyre a szállásadó nővel.

Az ott egy kis udvarszobába utasítá őt; a hol egy férfi alak fekkdt az ágyon, ki az ő látára rögtön felkelt és elője sietett.

Soha ember és ember között nagyobb hasonlatosság nem létezett; ugyanazon arcz, hajviselet, szemek, még a Petőfinél oly sajátos fejfelkapás, mozdulatok, a lépések megnyomása, és maga a hang is ugyanaz.

És még sem volt az.

„Mi tetszik önnek uram?” kérdezte a megérkező.

„Hát nem ismer sz rám? Fori!” szólt a rejtélyes alak, kszét nyújtva elője, én vagyok Sándor.”

„Uram! szólt Bathó, az igaz, hogy ön oly bámulatosan hasonlít Petőfihez, hogy az embert zavarba hozza; de ön még sem az. Én nagyon jól ismerem, ön rendkívül hasonlít hozzá; de azért még sem ismerem el annak.”

Ekkor a rejtélyes ember elkezdett beszélni mindenféle viszonyokról, a mik a Petőfi és Szendrey család között voltak, oly körülményekről, a miket csak a beavatottak ismerhettek; Juliáról, Zoltán fiáról; a debreczeni összejövetelükről; együtt utazásukról. Mindent tudott, a mit nem tudhatott más, csak Petőfi. És még sem volt Petőfi.

És a míg beszélt, annyira vitte Bathót, hogy az elkezdett kétségkedni. Utóljára még a

dolgok ugyan nem utak, de mindenesetre farszázó azt kintatni, hogy mindig újnak és erősödőnek. Figyelemre méltó továbbá, hogy Pétervárti oly dolgok írhatók, dacára annak, hogy ott hírlapírásnak ostromállapotban tételek minden másnak megbeszélése tiltatik. — A kormány tehát szívesebben elnézi a legnagyobb igazságot is Németország ellen, mint a belgyállapotok legszelidebb megbeszélését.

Fürdői levél.

Sugó, 1879. augusztus 9.

Tiszteelt szerkesztő ur!

Most a fürdői saison közepette legyen szabad bár egyszerű megemlékezni azon fürdőről, mely a természet gazdagján megadott mindennel. A mi az életerőt, testi és lelki megújulást elősegítheti, de a melyet az emberek, különösen azok, a kiknek birtokában van, kellően nem becsülnék, a maguk kényelmére be nem rendeznek, a természet pazar adományát hitványul elveszni hagyják. Fekszik pedig ez az ásványos (most még alig fürdői) helyiség a sepsi-szent-györgyi erdő közepében, három hatalmas bérz völgyes összefolyásánál, cseigedező erdei patak mentében, zöld pázsitos pamlagon. Ós-eredeti helyzetben van most is, a hogy a természet megalkotta. Emberi kéz keveset rontott rajta. Pedig az a néhány savanyvíz, hatalmas gyógyerejű ásványos forrás megérdemelné a kezelést, a rendes fürdővé átalakítást. Hát még a gőzlel, a mely a fürdés alatt kissé megdermedt tagokat azonnal fölmelegíti! Mondjuk el, mit rontottak azok a jóakaró embri kezek ezeken a gyógyforrásokon. Kezdetben a zöld gyepre bugyogtak fel üdítő és gyógyító cseppek s a közeli helységek lakói felismerván, nagy gyógyerejüket, egy töcsébe gyűjtötték azokat össze, s abban fűtözgették hidegbeáztatott tagjaikat. Használt mindenkinek; s e miatt mint bucsujárásra, úgy jött a sok nép e csodás erejű forrásokhoz. Nem régiben civilizáltak a forrásokat. Építettek kettőre fürdői szobákat, de úgy, hogy a forrásokat elrontották. Ugyanis a viznek az az eredeti tulajdonsága van, hogy a hydranlika törvényeit feltétlenül követi.

Nem oda foly, a hová akarják, hanem a hová a törvény értelmében folyina kell. Így most a helyett, hogy alkalmas csatornák és vízvezetékek által az egymáshoz közelfekvő forrásokat egy közös, naponként tisztítható s mindenap friss vízzel megtölthető fürdőbe vezették volna: csináltak az uri rend kedvéért két hasznavehetetlen fürdőt. Egyiknek nincs vize, a másikban több az édes mint az ásványos víz. A fürdők szoros felügyelet alatt, bezárva tartatnak. S a nép, mely ezelőtt ingyen gyógyforrást élvezett, most pénzért van kénytelen vizet.

Az úri rend idehagyta, elmegy a híres, luxus fürdők. Csak a közép s a kevésbé vagyons városi intelligencia használja. Azért közönség van mindig. Leginkább azért a felségs szabad erdei levegőért, a melylyel egészen új életet szí az ember magába. Meg aztán forró nyári időben, a mikor, mint most is, négy heten keresztül eső nem esett, hanem szakadatlanul kábitó meleg napok váltják fel egymást, nem e önkénytelenül is meg, a ki csak teheti, a zöld erdő árnyas fái, hűvös bokrai közé? Nemkülönben felkeresik ezt a kies helyet a gyakori vadász-társaságok, mert van egy pár, ágból felkeltet, sárral megébélt s ke-

tegezest is elfogadta. Végre Bathó átadott neki husz forintot, s azt mondta, hogy maradjon itt; ő vissza fog térni Szendreyhez, azzal közölni fogja e titkot, s ha Szendrey is elismeri őt Petőfiné, akkor majd kieszközlik, hogy külföldre ki-menekülhessen, ellátják pénzzel, a mennyire csak szüksége van.

Ez az ember már azt is tudta akkor, hogy Julia férjhez ment, s ezzel indokolta, hogy nem akar Szendreykhez elmenni.

Bathó erre visszatért Mágócsra s a szintén akkor hazatérő Szendreynek elmondta a vásárhelyi titkot, s kérte, hogy látogassa meg ő is azt az embert, a ki oly feltűnő hasonmása Petőfiné, hogy az ember a saját szemei és fülei után sem mer fölőte itélni.

Akkor este volt már. Csak másnap reggel lehetett Vásárhelyre visszatérni. Mire másodszor is megérkezett a parasztlakhoz Bathó, már akkor a rejtélyes embernek csak a hült helyét találta ott. A szállásadó asszony értesítése szerint, az, a mint megkapta a husz forintot, rögtön egy pár új czimát hozatott, azt felbuzta s azzal egy elemet, hogy vissza sem tért többet. Szendrey megérkezett már nem akarta beválni. Ezzel bizonyította be, hogy csaló volt.

De hogy veszedelmesen kellett hasonlítani Petőfihez, azt kétségtelemmel teszi, hogy egy oly közelálló jó barátjával, mint Bathó, képes volt elfogadtatni magát, mint Petőfi.

És így már most az is megérthető, a mit Katona mérnök beszélt Hazuchárol. Ugyanennek az embernek kellett lenni annak is, a ki őt Budán megszólította, s a ki Hazucha épen úgy megemberelt, mint a többiek, a kik ez alak által magukat illusiókba hozatni engedték. Ez a legvalószínűbb megoldása a Petőfi megjelenések legendájának.

(Hon.)

Jókai Mór.

vés ménszel buken, fürdői lakozóának elnevezett kunyhó is, a hol megpihenül, éjszaka megnyugodni, felette olcsón lehet. A közönség maga csinál magának időtöltést. Leggyakrabban a kirándulások egyik vagy másik bérzére. Itt a százados tölgyek, szép endar, fiatal bükkfák vagy a büszke cserfák kötik le a figyelmet s hozzák jó hangulatba a kedélyt, mint az öreg, ifjú és férfútr jelképei, melyek szemlélésénél a társaság minden tagja elmélázva sétál az örökké ányékos keskeny ösvényen, míg végre a feljult szép emlékek közül, ki-ki elmond egyet-egyet. Így ballagnak tovább-tovább, míg végre az „apróság” hangos csévegésben tör ki: itt épen meg osonnálhatunk. Megezik s azzal visszatérnek. — Hasonlóan éredeksek, különösen a holdvilágos estvék. A magas hegyek félhomályba bürkolt kiálló ormói, mint megmászhatatlan védőbástyák, a közepén magosan fekvő, rájuk nehezedni látszó csillagsátoros menyegyzettel túlvilági képet nyújtanak. Távolról az erdei nyáj koiompja hallszik, a mint a pásztor méla búz kúrja az estvei pihenőtét megújja. — Szép hűvös napok, szép kedélyes estvék! Mit megérnek a mai világban!

—s. —s.

Lapszemle.

A „Közvélemény” alig tud a fejedelmek találkozóának igazi politikai jelentőségét tulajdonítani, bár a hírlapok örömmel használnak föl ilyenkor minden kis adatot arra, hogy a találkozás politikai oldalát szellőztessék, főleg mióta a „három császár” reichstadti találkozósa oly nagy fontosságra emelkedett. A gasztinál találkozás azonban tisztán a kedély dolgának mutatkozik. A szíves személyes viszony, mely fejedelmünket Vilmos német császárhoz köti, nem volt titok ezelőtt sem s az most csak látható kifejezésre jut. Az ünnepélyességek azonban, melyek a találkozást kísérik, mindenesetre oly impozásusak s oly demokratikus jellegűek, a melyent eddig keveset láttunk — ha t. i. egyáltalán szabad hasonló alkalommal ily kifejezéssel élünk. Az osztrák nép s a gasztinál fürdőben összesereglett idegenek loyális nyilatkozatai és viselkedési módjai mindenesetre megérdemlik a politikus figyelmét. A fejedelmeknek alkalomuk lehet szemekkel látni, hogy egy békében élő nép ragaszkodása nagyobb kincs millióra menő szuronyhegnyél s hogy a monarchia népessége ily manifestációk által a béke áldásai mellett nyilatkozik. A fejedelmeknek bizonyára idejük fog maradni arra is, hogy ezt saját örömeik közepette is észrevegyék.

A „Pesti Hírlap” azt írja, hogy Andrássy mikor meghallotta Szerajevo égését, sirhatott volna. E lángok óvást tesznek politikák ellen. Hát ha ez a tüzvész csak az első meggyújtott máglya, melynek fénve bevilágítja egész Boszniát és egész Keletet? Hátha több hasonló tüzvész következik? Tartozik vagy sem Andrássy felelettel, hogy mit csinált Boszniából? Nekünk pedig, írja, kik nyolcz percents pénzzel fizetjük a bosnyák mulatságot s kiknek ezen fuiri passiót negyvenöt milliónkban van iddíg, Szerajevo égése azt jelenti, hogy új pöthittel fog összekötni a delegátóktól. Van miből; hál! Istennek van jó teremstünk. De nemcsak pénzügyi s politikai jelentősége van ezen tüzvésznek, de katonai s hadászati is. Épen indulóban vagyunk Novi Bazárba. Talán nem is ok nélkül épen ezt előzől-g gyult meg Schwarz uramnak spiritusa. A katonai rakárak s készletek Szerajevoiban voltak. A hadművelet bazisa Szerajevo. Innét kellett ellátni a sereget, mely az albanok ellen ment occupálni. Harcz esetén a visszavonulási központ csak Szerajevo lehetett. S most Szerajevo egy romhalmaz. Andrássy mikor meghallotta Szerajevo égését, sirhatott volna. Az emberiség kegyes szelleme pedig gyászolt a nagy nyomor láttára s azt mondja a hódítóknak: ez a keleti kérdés. Igen bizony, az a keleti kérdés nincsen megoldva s mentül messzebbre terjed a foglalás, annál komorabb képet nyújt. Az az égés, mely Szerajevo elhamvasztá, a keleti kérdés symboluma; katonáink nem képesek a tüzet eloltani. De Andrássy mindez nem zseniorozta, ő meg van győződve, hogy mindenki téved, csak egyedül neki van igaza.

A „Független Hírlap” szerint a miniszteriumoknál már nagyrészt „megcsináltak” a jövő évi költségvetést. Nem az aratási eredmény — hanem az előző évek költségei nyomán. Ehhez nem kell sok okoskodás. Vannak „lengedhetlen” költségek; vannak régi adósságok; vannak közös hadügyi, pénzügyi, külügyi kiadások; vannak határozottan megállapítható deficitok a vasutakon; vannak új államközségek; vannak hivatalnokai és tisztviselői seregek; vannak fináncok, postai, távírási, államjászság-kormányzati, bányászati, erdészeti stb. költségek, melyeket lealkudni nem lehet. Olyan költségek, melyeket a mostani közhígyes alktomány kormányrendszerének fenntartása mellett nélkülözni, vagy csak alábbszállítani is lehetne, a mi kormányfőiraink „meggyőződése” szerint nincs nek, mert az ő fejökben az államháztartási költségek annyira megcsontosodtak, hogy az országgyűlési tanácskozás csak „népámitás.” A jó bécsiék ezt látván, igyekeznek becsütni a hiábavaló „erőmérközést.” Miért is ne? A mi egyik évre megirátott, az a másikra is maradhat. És hogy a költségeknek visszafélé nem, hanem csak előre lehet haladniok, azt mutatja a költségvetések történelme, melyek szerint

az adósszállítás ismeretlen téma lenne parlamentjeinkben. Pedig ha a 220—249 millió adó jövő évre is ki lesz vetve, nehéz lesz behajtani skandalum nélkül, mert „nincs.” Így haladtunk mi az „alkotmány” dicsőített mezején évről-évre közelebb ama diótelen halál felé, mely iránt a nemzet-családok részvétet nem taqueithattak. Hízen rojuk sem vár kedvezőbb sora.

Törvényszéki csarnok.

Vörfürdő. Vondra József és Antal ügyében, a tárgyalás folyamában államügyész a vádat vádlottak anyjára is kiterjesztani kérte, minek a törvényszék helyet adott. A vádlottak hűga, illetőleg leánya halála előtt következő vallo-mást tette: Míg keresményét haza herdta, addig nyugta volt; attól fogva azonban, hogy egy katonával ballépést követett el, a legkezelelenebbül bántak vele, úgy hogy a szülei házal kénytelen volt elhagyni. De az anya fölvetette a rendőrségre, s megígérte, hogy mindent megbocsát neki. Erre aztán hazatért. De már másnap ujbl megkezdődtek a kínzások s anyja azt jósolgatta, hogy 24 éves koráig sokat kell még szenvednie. Négy héttel azután, hogy a lány a szülő-intézetből hazatért, füstfőrére szokások szerint d. e. 11 órákor haza jöttek. Anyjuk ekkor kiadta a parancsot, hogy Annát közzék a padhoz, s verjék jól végig. József legyűrte a padra, Antal meg borta a kötelet, hogy majd lekötli. Anna rimázkodott, ne bántsák, hisz csak most kelt föl a betegágyból, meghal bele; anyja megengedte erre, hogy álljon fel a padról s csak így verjék el. Füstfőrére most kezét hátán összekötötték, hogy a szőpor mélyen beleágygott a húsába, anyjuk meg rájuk parancsolt, hogy elsőbb haját vágják le. József ezt meg is eszelekedte s aztán egy nádbottal neki rontott s ütötte, a hol érte. M. kor Anna fáj dalmában föliskoltott, száját betömte s öklével egy arczára csapott, hogy rögtön elborította a vér. És így verték, kezeit az ágylához kötözve, kis pihenőkkel egész esti 8 óráig. Akkor a fiuk elmentek, anyjuk pedig lefeküdt abba az ágyba, melynek lábához kötözve fetreggett a kínzósktól önkívülötte esett leánya. Így hagyták a szorocseletlen áldozatot másnap esti 7 óráig, azaz teljes 25 órán. A legközelebbi alkalommal aztán a lány Pecháskhoz szökött, de az eset óta minden dologra képtelen volt.

A közönség borzadályljal hallgatta e vallo-más-felolvasását, vádlottak pedig kedélyesen nevetgéltek.

Előnk: Mit tudnak ezekre válaszolni? Vondra József (nevetve); Mind igaz legy bettég.

Előnk: S ön még nevetni tud e felett. Vondra: Hát miért ne?

E borzadtó gyilkosság elkövetőire szombaton hirdette ki a törvényszék az ítéletet roppant néptömeg jelenlétében. E szerint Vondra József és Antal a nővérokon elkövetett orgyilkosságban egyhangulag vétkecsükek nyilvánítottak, szintugy a többi áldozatok ellen intézett orgyilkossági kísérletben. Anyjuk Vondráné az orgyilkosság és mérgezésben szintén egyhangulag vétkecsükek nyilvánított. — Ehez képest Vondra József k ötél általi halálára; Vondra Antal, mivel még csak 18 éves, 20 évi, Vondráné 18 évi nehéz börtönrre ítéltetett. Ez utóbbiak büntetése minden negyed évben börtöl s a tüntet évfordulóján egyes börtönbé zárással súlyosbittatik. A roppant embertömeg, mely a terembe nyomult, az asztalokra, padokra állva várta az ítéletet, ennek kihirdetésekor ryborne-kiáltásokban tört ki, a vádlottak azonban szemtelen nevetéssel fogadták azt. Az ítélet kihirdetése előtt a bírósáztalárszükségessének tartottak mindent: feszületet, gyertyas és téntartatót elrakni, hogy a vádlottak ezeket föl ne kaphassák. Magokat a vádlottakat fegyveres porkölöbök tartották körül fogva. A védő azon kérdésére, hogy főlebbezik-e az ítéletet, gnyos nevetéssel rázták fejüket. A közönség közt a vádlottak e magaviselete borzadtó elkéseredést keltett, úgy hogy a termet a rendőrség közbenjöttével kellett kiüríteni, mire az elítéltek erős fedezet alatt börtöneikbe kísértettek.

Programma

a „Székely mivvelődsi és közgazdasági egylet” f. 1879. évi szeptember 2-án kezdődőleg Csik-Szeredán tartandó nagygyűlésének:

1. Előnk megnyitó beszéd.
2. Titkári jelentés az egylet évi működéséről.
3. Pénztárnoki és számvizsgáló bizottsági jelentés.
4. Központi választmányi 3 tag kisorsolása és választása.
5. Számvizsgáló bizottság választása.
6. Választmányi javaslatok:
 - a) A alapszabályok általános revidiójára vonatkozó előterjesztés.
 - b) „A Székelyföldi közmivvelődsi és gazdasági leírása” című, az egylet által jutalmazott és ki-nyomatott mű megjelenéséről jelentés.
 - c) A választmány jelentése az egylet költségén a hosszufalusi műmetsző-tanműhelyben készített két növények előhaladásáról s szaktanulmányok bevégezéséről.
 - d) A választmány jelentése a vácoi kosárfonó-tanműhelyben az egylet költségén elhelyezett három székely ifjuról.

